

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής

Κίνητρο στην εκπαίδευση

Αλεξάνδρα Ανδρούσου - Βασίλης Τσάφος

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία (ΤΕΑΠΗ)

Τι σημαίνει κίνητρο;

Έχω κίνητρο να κάνω κάτι σημαίνει επιθυμώ να κάνω κάτι.

Ερώτημα

Με βάση την προσωπική σας εμπειρία υπήρχαν κίνητρα στο σχολείο που φοιτήσατε και τι λογής;

Skinner

- Skinner (εκπρόσωπος συμπεριφορισμού): πρέπει να βρεθούν μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία τα σωστά εξωτερικά ερεθίσματα (επιβραβεύσεις - ποινές) για να επιτευχθεί η επιθυμία για μάθηση και η άμεση κινητοποίηση των δυνατοτήτων των μαθητών.
- Κίνητρο: **εξωγενής** παράγοντας.

Skinner: Αντίληψη για τη διδασκαλία

Διδασκαλία:

- Απλή μετάδοση γνώσεων από τον πομπό (δάσκαλο) στον δέκτη (μαθητή).
- Μια γραμμική πορεία που διαταράσσεται από την απώλεια ενδιαφέροντος εκ μέρους των μαθητών.

Rogers

Το κίνητρο είναι **ενδογενές**, εξαρτάται δηλαδή από το κάθε άτομο, το οποίο μόνο του και σε συνάρτηση με την προσωπική του ιστορία χτίζει τις υποκειμενικές του προσδοκίες: η ενίσχυση σε αυτή την περίπτωση προέρχεται από το αίσθημα πλήρωσης ή όχι των προσωπικών του στόχων.

Ενδογενές κίνητρο

- Η επιτυχημένη διδασκαλία είναι αυτή που καταφέρνει να ανταποκριθεί στις εσωτερικές ανάγκες των μαθητών.
- Έτσι η γνώση αποκτά αποκτά προσωπικό νόημα για κάθε μαθητή.

Rogers: Αντίληψη για τη διδασκαλία

Διδασκαλία:

- Μια δυναμική διαδικασία που αναπτύσσεται μέσα από την ενεργό ανάμειξη όλων των υποκειμένων σε αυτή και την αμφίδρομη επικοινωνία ανάμεσα σε όλα τα μέλη.
- Το κίνητρο είναι μια σύνθετη διαδικασία, στην οποία καθένας βρίσκει απαντήσεις στις εσωτερικές του ανάγκες όχι μόνο μέσα από την «αυθεντία» του δασκάλου, αλλά και μέσα από τη συνάντηση με όλους τους άλλους.

Ωστόσο

- Δεν χρειάζονται δραστηριότητες που θεωρούνται κατάλληλες για να κινητοποιούν **γενικώς** το ενδιαφέρον των παιδιών.
- Χρειάζονται δραστηριότητες που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των **συγκεκριμένων** **κάθε φορά μαθητών** και ευέλικτες, ώστε να επιτρέπουν τη συνεχή αναπροσαρμογή τους.

Perrenoud

«Ο καθένας αντλεί από την κληρονομιά του, από το πολιτισμικό του κεφάλαιο, που τον βοηθούν να σκεφτεί την κάθε του προσπάθεια, το στόχο, τις ανταμοιβές, τους ενδεχόμενους κινδύνους, να αξιολογήσει το κόστος σε σχέση με κάθε σχολική υποχρέωση, καθώς και το τι μπορεί να περιμένει από αυτή την επένδυση. [...] Κανείς δε βρίσκεται μόνος του σε αυτή την οικοδόμηση του νοήματος. Οι μαθητές και οι μαθήτριες εντάσσονται σε μια μαθητική κοινότητα με τους δικούς της κανόνες και προδιαγραφές, με τις δικές της μνήμες και συνήθειες. [...] Αντλούν όμως και από την οικογενειακή τους κουλτούρα.».

Σκηνή 1η

Θράκη. Νοέμβριος 1998. Ορεινά του Νομού Ροδόπης. Η δασκάλα στο διθέσιο λέει: «Είναι πολύ δύσκολη η κατάσταση. Τα παιδιά δεν μιλάνε ελληνικά. Έχω κάνει πολλές προσπάθειες. Σήμερα όμως έγινε κάτι διαφορετικό στην τάξη μου. Αποφάσισα να τους ξεκινήσω το βιβλίο «Στο παζάρι». Τους το έδειξα. Το περιεργάστηκαν και ζήτησα να κοιτάξουν τις πρώτες σελίδες. Δείχνοντας τις φωτογραφίες όπου φαίνεται το παζάρι της περιοχής με γυναίκες με μαντίλες ετοιμαζόμενες να ζητήσω να μου πουν τι βλέπουν, όταν μια πρωτόγνωρη για αυτή την τάξη φασαρία με πρόλαβε: πνιχτά γέλια, σκούνταγε το ένα το άλλο και άκουγα «Κυρία, πατάτ, κυρία ντομάτ, κυρία παζάρ, παζάρ, γκιουζέλ!». Χαμόγελα, διάθεση για κουβέντα και κυρίως ενδιαφέρον για αυτό που είχαν μπροστά τους! Σχεδόν τα έχασα από τη χαρά μου. Μιλούσαν!»

Σκηνή 2η (1/2)

Αθήνα. 132^ο Δημοτικό στην Κυψέλη, συνοικία της Αθήνας με πολλούς μετανάστες. 2007. Οι δασκάλες λένε: «Το μάθημα της Ιστορίας της Δ' Δημοτικού αναφέρεται στην αρχαία Ελλάδα και στον πολιτισμό της. Θελήσαμε να εμπλουτίσουμε το μάθημα και να το κάνουμε πιο ενδιαφέρον ενσωματώνοντας στοιχεία πολιτισμού από τις πατρίδες των αλλόγλωσσων μαθητών μας. Αφού συζητήσαμε μαζί με τα παιδιά, αποφασίσαμε να συνδέσουμε την ιστορία και τους αρχαιολογικούς χώρους με το φυσικό περιβάλλον, τα οικοσυστήματά τους και τη σύγχρονη πραγματικότητα. Έτσι το θέμα που διαμορφώθηκε ήταν: «Οι αρχαιολογικοί χώροι πνεύμονες πρασίνου στην πόλη μας». Κατά τη διαδικασία εφαρμογής του Προγράμματος, επισκεφθήκαμε πολλούς αρχαιολογικούς χώρους και μάθαμε να τους αντιμετωπίζουμε ως ενιαίο σύνολο φύσης και πολιτισμού.

Σκηνή 2η (2/2)

» Έτσι, το ενδιαφέρον των παιδιών για τα οικοσυστήματα αυτών των χωρών συνδέθηκε με το ενδιαφέρον τους για τον αρχαίο πολιτισμό. Σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, η αναφορά σε ομοιότητες και διαφορές των ελληνικών αρχαιοτήτων και οικοσυστημάτων με τις αντίστοιχες αναφορές στις αρχαιότητες και τα οικοσυστήματα των πατρίδων των μαθητών μας ήταν συνεχής. Με αυτό τον τρόπο όλα τα παιδιά μίλησαν για την πατρίδα τους, αναφέρθηκαν στα ιστορικά μνημεία, στον πολιτισμό, στα φυτά και στα ζώα της χώρας τους. Οι αλλόγλωσσοι μαθητές χρησιμοποίησαν τη μητρική τους γλώσσα προφορικά και γραπτά όταν παρουσίαζαν τα δικά τους στοιχεία. Τα παιδιά βρήκαν μόνο τους ομοιότητες και διαφορές, ένιωσαν υπερήφανα και διαπίστωσαν το όφελος από αυτή την ανταλλαγή.»

Σκηνή 3η (1/3)

Γαλλία, Δεκέμβριος 1961. «Ο Κλοντ, 7 χρονών, παρακολουθούσε κανονικά το σχολείο από την πρώτη μέρα της Α΄ Δημοτικού. Ήταν ένα παιδί συνεσταλμένο. Συμμετείχε ελάχιστα στις δραστηριότητες. Για την ανάγνωση και τη γραφή δεν έδειχνε κανένα ενδιαφέρον. Δεν τον πίεζε κανείς, μια και η βασική παιδαγωγική αρχή του σχολείου ήταν ο σεβασμός στο ρυθμό κάθε παιδιού. Πάντα αναρωτιόμουν τι ήταν αυτό που είχε ανάγκη για να αρχίσει να ενδιαφέρεται για το τι συνέβαινε στο σχολείο. Ένα πρωί έφτασε κλαίγοντας και μέσα στα αναφιλητά του μας διηγήθηκε ότι χάθηκε το αγαπημένο του σκυλάκι. Ήταν απαρηγόρητος. Αμέσως κάλεσα συνέλευση του σχολείου και αρχίσαμε να συζητάμε με ποιον τρόπο θα μπορούσαμε να τον βοηθήσουμε.

Σκηνή 3η (2/3)

«Να βρεθεί ο σκύλος μου, τίποτε άλλο δεν με ενδιαφέρει» μας έλεγε μονότονα ο Κλοντ. Ο Πιερ πρότεινε καθένας από μας να σκεφτεί και να πει μια ιδέα για να βρεθεί το σκυλάκι. «Να βγούμε στη γειτονιά να μιλήσουμε σε όλους τους γείτονες! Κάποιος μπορεί να το είδε!», «να πάμε στην αστυνομία!», «να ειδοποιήσουμε το δήμαρχο!», «να το γράψουμε στην εφημερίδα του χωριού». «Α, ωραία ιδέα, δε φτάνει όμως η περιγραφή μας. Κλοντ έχεις μια φωτογραφία του;». «Ε, ίσως κάτι θα βρω». «Το βρήκα», λέει η Μαρί, «να τυπώσουμε μικρές αφίσες με τη φωτογραφία του και να γράψουμε ένα μικρό κείμενο που να λέει πότε και πού τον έχασες και πού θα σε βρουν για να ειδοποιήσουν όταν τον δει κάποιος. Ύστερα να βγούμε και να κολλήσουμε τις μικρές αφίσες σε όλο το χωριό: στα μαγαζιά, στις κολόνες του ηλεκτρικού, στα καφενεία! Παντού!».

Σκηνή 3η (3/3)

Η ιδέα υιοθετήθηκε αμέσως από όλους. Ο Κλοντ με μεγάλη αγωνία υπαγόρευε το κείμενο, οι υπόλοιποι έγραφαν και έφτιαχναν τις αφίσες και όλοι μαζί βγήκαμε το μεσημέρι και μοιράσαμε και κολλήσαμε αφίσες παντού. Τρεις μέρες αργότερα το σκυλάκι βρέθηκε και ο Κλοντ, λάμποντας από χαρά, μας ευχαρίστησε όλους. Από την ημέρα εκείνη και χωρίς καμιά άλλη συζήτηση άρχισε να ενδιαφέρεται για καθετί που σχετιζόταν με τη γραφή και την ανάγνωση, και μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα κάλυψε την απόσταση από τους άλλους και συμμετείχε ενεργά σε καθετί που γινόταν στο σχολείο».

Ερωτήματα

- Ποιο είναι το κοινό σημείο στις τρεις σκηνές;
- Τι ήταν αυτό που έκανε τα παιδιά να μπουν στην εκπαιδευτική διαδικασία;
- Με ποιους τρόπους μπορεί να διασφαλισθεί η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία; Ποιος είναι ο ρόλος του μαθητή;

Αποσπάσματα (1/2)

«Καλλιεργήστε στο παιδί την επιθυμία να μάθει και οποιαδήποτε μέθοδος είναι κατάλληλη.»

Rousseau, «Αιμίλιος».

«Δεν θα μπορέσουμε ποτέ να αναπτύξουμε την επιστημονική αγωγή αν συνεχίσουμε να συμπεριφερόμαστε στα παιδιά σαν σε αδιαίρετο άθροισμα. Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι κάθε παιδί έχει σαφώς ξεχωριστή ατομικότητα και η παιδαγωγική επιστήμη πρέπει να δώσει ευκαιρίες στα παιδιά να φανερώσουν τι πραγματικά είναι για να μπορέσουν οι δάσκαλοι να βρουν τα μέσα.»

J. Dewey (1924). *Τα σχολεία της εργασίας*, σελ. 138.

Αποσπάσματα (2/2)

«Υπάρχει μάλλον μια ριζική αλλαγή συστήματος. Μέχρι τώρα η δραστηριότητα ήταν το κύριο έργο της δασκάλας. Μα στο σύστημά μας αφήνουμε να δραστηριοποιηθούν μόνο τα παιδιά. Η βαθύτερη διαφορά ανάμεσα στη μέθοδό μας και τα λεγόμενα «αντικειμενικά μαθήματα του παλιότερου συστήματος είναι ότι τα αντικείμενα δεν αποτελούν βοήθημα για τη δασκάλα. Βοηθούν το ίδιο το παιδί. Διαλέγει ό,τι θέλει για δική του χρήση και εργάζεται με αυτό σύμφωνα με τις δικές του ανάγκες, τις κλίσεις και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά του. Έτσι τα αντικείμενα γίνονται μέσο για την ανάπτυξή τους.»

Montessori, M. (1948), *Η ανακάλυψη του παιδιού*, σελ. 153-54.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αλεξάνδρα Ανδρούσου, Βασίλης Τσάφος 2015. Αλεξάνδρα Ανδρούσου, Βασίλης Τσάφος. «Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής I & II. Κίνητρο στην εκπαίδευση». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD8/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από τη χρήση του έργου, για τον διανομέα του έργου και αδειοδόχο.
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.
- που δεν προσπορίζει στον διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς,
- το Σημείωμα Αδειοδότησης,
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων,
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει),

μαζί με τους συνοδευτικούς υπερσυνδέσμους.

